

Sygn. akt: III AUa 996/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Padarewska - Hajn

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski (spr.)

del. SSO Henryka Stawiana

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2014 r. w Łodzi

sprawy **A. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o odsetki od renty z tytułu niezdolności do pracy,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 26 marca 2013 r., sygn. akt: IV U 36/13;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 996/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 lipca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. od dnia 14 listopada 2008 r., tj. od daty określonej wyrokiem sądu, przeliczył A. K. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Należność za okres od 14 listopada 2008 r. do 31 lipca 2012 r. ze świadczeniem za sierpień i odsetkami za okres od 2 lipca 2012 r. do 15 sierpnia 2012 r. zostały przekazane na rachunek bankowy.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca wnosił o wypłatę odsetek ustawowych za okres od 14 listopada 2008 r. do 21 kwietnia 2012 r.

W odpowiedzi organ rentowy wnosił o jego oddalenie

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu w punkcie pierwszym zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 26 lipca 2012 r. i przyznał A. K. prawo do odsetek od wyrównanego świadczenia rentowego za okres od 18 marca 2012 r. do dnia zapłaty, w punkcie drugim oddalił odwołanie w pozostałej części.

Wydając zaskarżony wyrok sąd pierwszej instancji za podstawę orzeczenia przyjął następujące ustalenia faktyczne:

A. K. urodził się (...) Decyzją z dnia 7 lipca 2010 r. ZUS odmówił wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z uwagi na niespełnienie przesłanki 5-letniego stażu ubezpieczeniowego z art. 57 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalno – rentowej.

W postępowaniu sądowym sygn. V U 1702/10 toczącym się na skutek odwołania wnioskodawcy od przedmiotowej decyzji Sąd Okręgowy w Opolu wzywał odwołującego do wykazania okresów ubezpieczeniowych, dotychczas nie rozpoznawanych w ramach toczącego się postępowania rentowego oraz do złożenia dokumentacji medycznej, w celu ustalenia daty powstania niezdolności do pracy. Odwołujący złożył na żądanie Sądu dokumentację lekarską oraz aktualne wyniki badania EKG z 28 stycznia 2011 r. W sprawie dopuszczono dowód z opinii biegłych chirurga – ortopedy, neurologa i kardiologa, którzy po zbadaniu A. K. w dniu 4 marca 2011 r. sporządzili wspólną opinię uznając, że wnioskodawca był już częściowo niezdolnym do pracy przed 1 lutego 2007 r. Wobec zarzutów organu rentowego do przedmiotowej opinii, dopuszczono dowód z opinii uzupełniającej biegłych, którzy opinię pierwotną podtrzymali. Sąd zwrócił się także do (...) i (...) o nadesłanie pełnej dokumentacji medycznej wnioskodawcy, obejmującej okres leczenia z lat 2005-2008. Na rozprawie w dniu 22 września 2011 r. po wyjaśnieniu przez wnioskodawcę, iż zasiłek chorobowy wypłacała niemiecka instytucja ubezpieczeniowa oraz że posiada w domu dokument na tę okoliczność, zobowiązano A. K. do jego złożenia. Wnioskodawca tenże dokument wraz z tłumaczeniem złożył na rozprawie w dniu 30 września 2011 r. Wyrokiem z dnia 30 września 2011 r. Sąd Okręgowy w Opolu zmienił decyzję ZUS z dnia 7 lipca 2010 r. i przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 14 listopada 2008 r. (po upływie okresu zasiłku chorobowego) do dnia 30 września 2012 r.

Apelację od wyroku wywiódł ZUS, którą Sąd Apelacyjny we Wrocławiu odrzucił jako spóźnioną postanowieniem z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie sygn. III AUa 1725/11. Odbiór postanowienia ZUS potwierdził w dniu 7 lutego 2012 r.

Decyzją z dnia 19 kwietnia 2012 r., w wykonaniu wyroku Sądu Okręgowego w Opolu organ rentowy przyznał A. K. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 14 listopada 2008 r. do 30 września 2012 r. z wyrównaniem świadczenia za okres od 14 listopada 2008 r. do 30 kwietnia 2012 r. i odsetkami za okres od 22 kwietnia 2012 r. do 26 kwietnia 2012 r.

W dniu 27 czerwca 2012 r. wnioskodawca złożył w ZUS wniosek o wypłatę odsetek za okres od 14 listopada 2008 r. do 21 kwietnia 2012 r. W załatwieniu tego wniosku ZUS wydał decyzję z dnia 26 lipca 2012 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie A. K. za zasadne w części. Przywołując treść art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych regulujących wskazał, że wykładnia systemowa art. 118 ust. 1a prowadzi do wniosku, że na potrzeby ustalenia odpowiedzialności organu rentowego z tytułu opóźnienia w ustaleniu lub wypłacie świadczeń, sens wyrażonej w tym przepisie normy prawnej jest następujący: "za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, o ile za nieustalenie tych okoliczności odpowiedzialności nie ponosi organ rentowy". Przez wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę. Sąd i instancji zaakcentował, że w postępowaniu sądowym toczącym się w sprawie V U 1702/10 spór nie dotyczył przesłanki niezdolności do pracy, lecz daty jej powstania oraz wykazania przez wnioskodawcę 5-letniego stażu ubezpieczeniowego w 10-leciu przed powstaniem tej niezdolności. Sąd Okręgowy podkreślił, że obie te przesłanki jako warunkujące nabycie prawa do świadczenia rentowego zostały wykazane dopiero w postępowaniu sądowym. Co więcej wnioskodawca na tym etapie postępowania wykazał fakt pobierania zasiłku chorobowego z niemieckiej Kasy Chorych, co pozwoliło sądowi na ustalenie prawa do świadczenia rentowego po wyczerpaniu okresu zasiłkowego. W związku z tym w ocenie Sądu Okręgowego nie można przypisać organowi rentowemu odpowiedzialności za nieustalenie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji, co oznacza, że żądanie odsetek poczynając od 14 listopada 2008 r. (to jest daty przyznania prawa do świadczenia) nie znajduje uzasadnienia i skutkuje oddaleniem odwołania. Natomiast jako zasadne Sąd Okręgowy ocenił żądanie za okres od 18 marca 2012 r., co wynika z faktu, że postanowienie Sądu

Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 grudnia o odrzuceniu apelacji ZUS stało się prawomocne od dnia 15 lutego 2012 r., co oznaczało także, iż wyrok Sądu Okręgowego w Opolu jest także prawomocny. Od tej daty ZUS był zobowiązany w terminie 30 dni wydać decyzję wykonującą wyrok, czyli do dnia 17 marca 2012 r. Tymczasem decyzję wydano w dniu 19 kwietnia 2012 r., a to oznacza, że organ rentowy pozostawał w zwłoce w wypłacie odsetek od dnia 18 marca 2012 r. do dnia zapłaty.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją A. K. w zakresie punktu drugiego, to jest w części w jakiej Sąd oddalił jego odwołanie, zarzucając:

1) obrazę przepisów prawa materialnego, to jest art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną jego wykładnię polegającą na uznaniu, iż na potrzeby ustalenia odpowiedzialności organu rentowego z tytułu opóźnienia w ustaleniu lub wypłacie świadczeń uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, nawet jeśli orzeczenie to zostało wydane na skutek wniesienia przez organ rentowy środka zaskarżenia (apelacji) po upływie ustawowego terminu do jego wniesienia (tj. po uprawomocnieniu się orzeczenia Sądu I instancji), co w konsekwencji doprowadziło do niewłaściwego zastosowania powyższych przepisów i przyznania wnioskodawcy prawa do odsetek od wyrównanego świadczenia rentowego jedynie za okres od 18 marca 2012 r. do dnia zapłaty (tj. po upływie 30 dni od uprawomocnienia się postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 grudnia 2014 r. o odrzuceniu apelacji ZUS),

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie naruszenie art. 233 kpc, to jest naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez ustalenie, że:

- organ rentowy nie ponosi w niniejszej sprawie odpowiedzialności za nieustalenie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji, a ostatnia okoliczność niezbędna do wydania decyzji została wyjaśniona dopiero na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku przez Sąd rozpoznający odwołanie od decyzji organu rentowego,

- za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji Sąd uznał datę uprawomocnienia się postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 27 grudnia 2014 r. o odrzuceniu apelacji ZUS, mimo, iż apelacja została wniesiona po upływie ustawowego terminu do jej wniesienia (tj. mimo uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego w Opolu).

Wskazując na powyższe ubezpieczony wniósł o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez przyznanie mu odsetek od wyrównanego świadczenia rentowego za okres od 14 listopada 2008 r. do dnia zapłaty, oraz o zasądzenie od organu rentowego na zwrot kosztów procesu za II instancję, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony wskazał, że w sytuacjach kiedy organ rentowy nie może ustalić prawa na podstawie dostarczonych dowodów, powinien wyznaczyć wnioskodawcy dodatkowy termin na dostarczenie niezbędnych dowodów, a skoro do wskazania takich dowodów organ rentowy wnioskodawcy nie wezwał i wydał decyzję odmowną, to ustalenie dopiero w postępowaniu sądowym (na skutek odwołania wnioskodawcy) okoliczności niezbędnych do wydania decyzji rentowej, nie zwalnia organu rentowego z obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie ustalenia i wypłaty świadczenia, gdyż organ rentowy, przy zastosowaniu wyżej przywołanej procedury mógł ustalić te okoliczności wcześniej samodzielnie. Tym samym w ocenie apelującego przysługują mu odsetki od wyrównanego świadczenia rentowego od dnia 14 listopada 2008 r. do dnia zapłaty, gdyż to organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji. Apelujący wskazał ponadto, że Sąd I instancji dokonując wykładni art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wadliwie uznał, iż „ostatnią niezbędną okolicznością” do wydania decyzji przez organ rentowy nie jest uprawomocnienie się wyroku Sądu rozpatrującego odwołanie od decyzji organu rentowego, lecz uprawomocnienie się orzeczenia odrzucającego spóźnioną apelację organu rentowego od wyroku Sądu I instancji. Wskazując na powyższe apelujący wskazał, że organ rentowy winien zapłacić mu odsetki ustawowe licząc (co najmniej) od upływu 30 dni od uprawomocnienia się wyroku

Sądu Okręgowego w Opolu, a nie po upływie 30 dni od uprawomocnienia się postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu odrzucającego spóźnioną apelację ZUS.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczonego organ rentowy wniósł o jej oddalenie podzielając stanowisko Sądu Okręgowego, że pozostawał w zwłoce w wypłacie renty od dnia 18 marca 2012 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego jest bezzasadna, bowiem Sąd I instancji wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz treści obowiązujących przepisów prawnych. Sąd Apelacyjny w całości podziela zarówno ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne jakie sąd I instancji poczynił w pisemnych motywach swojego orzeczenia.

Analiza apelacji pozwala na stwierdzenie, że ubezpieczony w rzeczy samej ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji nie kwestionuje, co oznacza to, że przedmiot sporu skoncentrował się na wykładni obowiązujących przepisów. Spór sprowadzał się wobec tego do ustalenia, czy organowi rentowemu można przypisać odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, a w konsekwencji czy ubezpieczonemu należą się odsetki, a jeżeli tak to od jakiej daty.

Prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w ustalaniu świadczeń z ubezpieczenia emerytalno - rentowego określa art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Zgodnie zaś z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Termin wypłaty świadczenia, stosownie do treści art. 118 ust. 1 w zw. z ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS został określony na 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, ta zaś odpowiada dacie przedstawienia dowodów (art. 118 ust. 3).

W niniejszej sprawie, po pierwotnie odmownej decyzji organu rentowego, wnioskodawcy przyznano prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy dopiero w wyniku postępowania toczącego przed Sądem Okręgowym w Opolu zakończonym wyrokiem tego Sądu z dnia 30 września 2011 r. (sygn. V U 1702/10) zmieniającym decyzję organu rentowego z dnia 7 lipca 2010 r. i przyznającym wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 14 listopada 2008 r. do dnia 30 września 2012 r. Nie ulega żadnym wątpliwości, że dowody pozwalające na ustalenie uprawnień wnioskodawcy do renty z tytułu niezdolności do pracy, w szczególności dokumentujące 5-letni staż ubezpieczeniowy w 10-leciu przypadającym przed datą powstania niezdolności od pracy, zostały złożone przez ubezpieczonego dopiero w toku postępowania odwoławczego i to na żądanie Sądu Okręgowego w Opolu, co wynika z protokołu przedostatniej rozprawy toczącej się w sprawie V U 1702/10, która z mocy wyroku tego Sądu dała wnioskodawcy prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Wnioskodawca pełnej dokumentacji, która stanowiłaby o jego prawie do renty z tytułu niezdolności do pracy, na etapie postępowania przed organem rentowym nie złożył, a tylko taka okoliczność dawałaby podstawę do uznania, że organ rentowy odmawiając ubezpieczonemu prawa do renty postąpił niezgodnie z prawem. O winie organu rentowego rodzącej odpowiedzialność za nieustalenie prawa do świadczenia (a w zasadzie nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia) można bowiem mówić jedynie wówczas, gdyby już w oparciu o dostępne organowi rentowemu dowody (w szczególności zgromadzone w aktach rentowych) można było jednoznacznie rozstrzygnąć o przysługiwaniu zawnioskowanego świadczenia. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 10 lipca 2013

r. sygn. III AUa 1516/12 (LEX nr 1345530) i w wyroku z dnia 16 kwietnia 2013 r. sygn. III AUa 1460/12 (LEX nr 1311965), a także Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 30 października 2013 r. sygn. III AUa 254/13 (LEX nr 1403674). W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja nie miała miejsca, gdyż wszystkie okoliczności istotne do rozstrzygnięcia o uprawnieniu ubezpieczonego do świadczenia rentowego zostały wyjaśnione dopiero w postępowaniu sądowym. Mając na względzie postępowanie dowodowe prowadzone przez Sąd Okręgowy w Opolu w sprawie V U 1702/10, w szczególności potrzebę skorzystania z dokumentacji potwierdzającej fakt pobierania zasiłku chorobowego z niemieckiej Kasy Chorych wykazaną w uzasadnieniu wyroku, która to okoliczność pozwoliła Sądowi na ustalenie prawa do świadczenia rentowego po wyczerpaniu okresu zasiłkowego, nie sposób jest skutecznie twierdzić, że organ rentowy powinien te dowody przeprowadzić we własnym zakresie a tym samym może ponosić odpowiedzialność za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Stwierdzając powyższe należy mieć na uwadze art. 116 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (obowiązującego w dacie składania wniosku o świadczenie rentowe), zgodnie z którymi do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo i wysokość tego świadczenia, co oznacza, że ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na wnioskodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2001 r. sygn. II UKN 297/00, opubl. OSNP 2002/23/577, LEX nr 48122). Organowi rentowemu nie można postawić zarzutu błędnego czy też nieprawidłowego postępowania na etapie wydawania decyzji odmawiającej ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, stąd też sąd I instancji prawidłowo uznał, że nie może być mowy o prawie ubezpieczonego do ustawowych odsetek z tego tytułu począwszy od daty przyznania prawa do świadczenia. Z tych przyczyn zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest niezasadny.

Argumentację wnioskodawcy dotyczącą okoliczności tego rodzaju, że Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 27 grudnia 2011r. w sprawie sygn. III AUa 1725/11 odrzucił jako spóźnioną apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 30 września 2011 r., co - w uznaniu apelującego - winno skutkować przyznaniem odsetek od wcześniejszej daty ocenić należy także jako niezasadną. Wyrok Sądu I instancji nie uprawomocnił się bowiem z chwilą upływu terminu do jego zaskarżenia lecz dopiero z datą uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu apelacji od wydanego w sprawie wyroku. Z tą dopiero datą, po upływie 30 dni od wydania postanowienia, organ rentowy winien był wypłacić należne świadczenie. Nie ulega wątpliwości, co wynika z akt sprawy, że organ rentowy uczynił to dopiero w terminie późniejszym, a skoro tak to rozstrzygnięcie sądu I instancji w części przyznającej odsetki od 18 marca 2012 r. jest prawidłowym.

W tym stanie rzeczy, podzielając w pełni stanowisko Sądu Okręgowego i nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.